

ACTIEPLAN DUAAL LEREN IN SECUNDAIR ONDERWIJS

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Adviesvraag	Doelmatig inzetten van opleidingsmaatregelen – Actieplan Duaal Leren
Adviesvrager	Zuhal Demir - Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Ontvangst adviesvraag	3 september 2025
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)
Goedkeuring raad	29 september 2025
Contactpersoon	Mieke Valcke mvalcke@serv.be

Mevrouw Zuhail DEMIR
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Seven
Koning Albert II-Laan 7
B-1210 Sint-Joost-ten-Node

Actieplan Duaal Leren in het secundair onderwijs

Mevrouw de minister

De SERV heeft uw adviesvraag bij het *actieplan voor Duaal Leren in het secundair onderwijs* goed ontvangen en maakt u hierbij zijn advies over.

Voor de SERV is het actieplan een waardevolle stap om het Duaal Leren in Vlaanderen te versterken. Het actieplan heeft een sterke focus op onderzoek en analyse. Het gaat ook vooral in op de werkplekcomponent van Duaal Leren, o.a. op de rol van de sectorale opleidingsfondsen, op de begeleiding op de werkvloer door de mentor ...

Het actieplan focust nauwelijks op de schoolbankcomponent van Duaal Leren. Dat is echter noodzakelijk opdat Duaal Leren er als een volwaardige leerweg zijn plaats zou krijgen.

De SERV vraagt een regelmatige terugkoppeling van de voortgang van het actieplan op het Vlaams Partnerschap Duaal Leren én van de daarop volgende mogelijke pistes voor bijsturing van het Duaal Leren in het secundair onderwijs, bv. op de VESOC-werkgroep.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Stijn Gryp
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	5
Advies	7
1. Actieplan eerste stap richting versterking Duaal Leren	7
2. Bespreking acties	9
3. Groeifase als alternatief traject	15

Krachtlijnen

- **Veel onderzoek, uitkijken naar effectieve impact**

Het actieplan is een waardevolle stap naar de versterking van Duaal Leren. Het bevat veel onderzoek en analyse, het is afwachten tot welke bijstellingen en aanpassingen deze op korte en iets langere termijn zullen leiden.

- **Belangrijke werven komen aan bod, maar vragen meer diepgang**

De SERV formuleerde in zijn advies *'Duaal Leren voor de toekomst'* vijf belangrijke werven. Positief is dat deze bijna allemaal aan bod komen in het actieplan, maar de SERV mist diepgang. Dat kan te maken hebben met de focus op onderzoek en ook met de soms beperkte duiding bij de probleemstelling en bij de reikwijdte van de acties.

- **Meer aandacht voor de onderwijskant van duaal nodig**

Het actieplan focust opvallend weinig op de onderwijskant van duaal. Dat is nochtans nodig als we willen dat Duaal Leren als volwaardige leerweg zijn plaats krijgt in het secundair onderwijs.

- **Grotere rol voor de sectorfondsen verdient structurele waardering**

De opleidingsfondsen krijgen een opvallend grote en extra rol toebedeeld. De uitbouw van duaal is vandaag al een intense opdracht voor de sectorfondsen. Dat vraagt een structurele waardering vanwege het beleidsdomein onderwijs.

- **Enkele acties onder de loep**

- *Onderzoek naar de wenselijkheid van het vastleggen van een minimum aantal uren werkplekleren in de dubbele finaliteit (actie 2).* Het is vandaag al mogelijk om 10 u/week te leren op de werkvloer. De SERV vraagt de bestaande duale opleidingen in de dubbele finaliteit uit te bouwen zodat deze meer leerlingen kunnen aantrekken. Niet alle opleidingen in de dubbele finaliteit moeten duaal aangeboden worden.
- *Analyse van het decreet Alternerende Opleiding met als focus de erkenningsvoorwaarden voor ondernemingen en de opbouw van de werkplek-component en de leervergoeding (actie 9).* Dit gaat niet over administratieve vereenvoudiging maar over de essentie van duaal en over de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de duale leerweg. De SERV wil nauw bij de analyse betrokken worden.
- *Onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van het duaal aanbod (actie 12) en onderzoek (actie 13) hoe scholen te informeren zodat ze hun aanbod afstemmen op de opportuniteiten van de regionale arbeidsmarkt.* Dit is een zeer cruciale actie voor de SERV.

- *De verruiming van de premie kwalificerend werkpleklers (actie 5) is een goede maatregel, die reeds werd goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Ook bij de stap richting het federale niveau (actie 10) is een daadkrachtige aanpak nodig.*

- **Opening voor een alternatief aanbod, de Groeifase**

Voor de SERV is Duaal Leren er voor leerlingen die klaar zijn om te leren op een leerwerkplek. Voor leerlingen voor wie duaal geen geschikte leerweg is moet er een alternatief zijn. Het is positief dat daar een opening wordt voor gemaakt via een veldverkenning. Deze moet zeker niet van nul vertrekken.

Advies

Het *Actieplan Duaal Leren in het secundair onderwijs* bevat een beknopte stand van zaken van Duaal Leren in Vlaanderen, het beleidskader zoals opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord en de beleidsbrieven Onderwijs en Werk 2024-2029 en hoe het actieplan tot stand kwam nl. op basis van eerdere adviezen van Vlor en SERV, het aftoetsen van drempels bij de sectorale partnerschappen en via consultatiemomenten met enkele ondernemingen en enkele scholen. De SERV geeft in voorliggend advies een algemene appreciatie voor het plan, gaat in op de verschillende acties en staat ook stil bij het voornemen voor een Groeifase.

1. Actieplan eerste stap richting versterking Duaal Leren

De SERV formuleert enkele globale vaststellingen bij het actieplan en vraagt een bijsturing van het actieplan op basis van de vastgestelde onduidelijkheden of tekorten¹.

De vijf belangrijke werven uit het recent SERV-advies zijn (gedeeltelijk) opgenomen in het actieplan. De SERV formuleerde in zijn advies *'Duaal Leren voor de toekomst'*² vijf belangrijke werven die aan bod komen in het actieplan, wat positief is. De SERV mist evenwel diepgang. Dat kan te maken hebben met de focus op onderzoek en ook met de soms beperkte duiding bij de probleemstelling en bij de reikwijdte van de acties.

- Wat **daadkrachtige coördinatie** betreft, maakt het actieplan (nog) geen keuzes, al wordt het Vlaams Partnerschap Duaal Leren wel benoemd als centrale dialoogtafel.
- In de communicatiestrategie zal de **visie op Duaal Leren** helder gebracht worden maar het plan bevat geen voorafgaandelijke stappen om tot die gedeelde visie te komen.
- Er wordt een opening gecreëerd voor **afstemming om tot een meer gericht duaal aanbod** te komen.
- Er is aandacht voor het **keren van de perceptie** maar vooral via communicatie.
- **Partnerschappen en samenwerking** is voorzien, maar vrij beperkt ingevuld (vooral gericht op de sectorale opleidingsfondsen en de sectorale partnerschappen).

Het actieplan bevat vooral onderzoek en analyse. Het actieplan is voor de SERV een waardevolle stap naar de versterking van Duaal Leren; het bevat heel veel onderzoek en analyse en niet

¹ Eerder onderzoek kan inspiratie bieden bv. *'Wie kiest voor duaal leren? Een analyse van de instroom in duaal leren en beleidsaanbevelingen aan de hand van gedragsinzichten.'*, VIONA-onderzoek, december 2021

² <https://www.serv.be/serv/publicatie/advies-duaal-leren-toekomst>

alle acties zijn event concreet. Onderzoek is een goede beleidskeuze als daar onderbouwde beslissingen uit voort vloeien. Het is evenwel nog afwachten of en tot welke aanpassingen en bijstellingen het actieplan zal leiden. Heel wat onderzoek wil de wensen van bepaalde betrokkenen om bepaalde aspecten te veranderen, nagaan. Het is van belang om de omschrijving van deze 'wenselijkheid' (wie, wat, waarom) transparant te omschrijven. De SERV vraagt een regelmatige terugkoppeling over de voortgang van de acties (een tijdslijn zou handig zijn) en ook tijdig overleg over de beleidskeuzes voor de verdere uitrol van Duaal Leren, zeker waar het gaat over de essentie van alternerend leren.

De onderwijskant van Duaal Leren blijft onderbelicht in het actieplan.

- Het actieplan richt zich volgens de SERV in zeer hoge mate op de werkplekcomponent van Duaal Leren en op de werkpartners en zeer weinig op de schoolbankcomponent en de onderwijspartners. Zo wil het actieplan de goede praktijken van de sectorale opleidingsfondsen belichten maar niet de vele inspanningen van de scholen en de centra. De sectorale opleidingsfondsen krijgen, o.m. via de sectorconvenants of het via het sectorale partnerschap, een rol in het opzetten van een netwerk van ondernemingen maar niet de scholen die zelf heel veel contacten hebben met stagebedrijven.
- In het keren van de perceptie over Duaal Leren is de rol van het onderwijs zeer belangrijk, als toegangspoort tot Duaal Leren, en deze komt in het actieplan te weinig in beeld. Zo moet Duaal Leren beter ingebed zijn binnen studie-oriëntatie en onderwijsloopbaanbegeleiding³ en als volwaardige en evenwaardige eerste keuze aan bod komen binnen het studiekeuze-proces. Zo is er naast meer duale leerlingen in het bestaand aanbod van de voltijdse scholen een verdere groei nodig van het aantal voltijdse scholen dat duaal aanbiedt.
- Het aanbod van Syntra komt niet aan bod in het actieplan. Syntra is de grootste aanbieder van Duaal Leren en telt bijna een derde van alle duale leerlingen; de Syntra-campusen tonen aan dat opleidingen enkel duaal aanbieden, werkt.
- Ook de leerlingen zelf, zijnde toch de finale doelgroep, komen niet of enkel indirect aan bod in het actieplan. De drempels die zij ervaren maar ook wat hen motiveert zijn (nog) niet expliciet bevraagd, geïnventariseerd en meegenomen in de acties.

De SERV suggereert enkele bijkomende thema's en acties.

- *Screening van leerlingen.* Deze gebeurt niet op uniforme wijze. Een kwalitatieve screening is van groot belang voor toeleiding, matching, maatwerk en succesvolle trajecten.
- *Trajectbegeleiding.* De invulling daarvan kan erg verschillen. Er is o.a. meer tijd en ruimte nodig voor o.a. een hogere frequentie van bezoeken aan leerwerkplekken.
- *Betrokkenheid van de leerling in zijn/haar/hen leerproces en bij kwaliteitsbewaking.* Dat kan bv. via regelmatige bevraging van duale leerlingen over wat goed loopt en wat beter of anders kan.
- *Informereren van leerlingen over implicaties van Duaal Leren voor hun statuut (bv. voor het Groei-pakket).*

³ Zie het memorandum en onderzoek van de Vlaamse Scholierenkoepel 'De Scholierenstem'
https://drive.google.com/file/d/1trFmQ6-qS4iBKOsVZ31Xud22X2Ue_7H1/view

- *Vermijden van uitval.* Het actieplan bevat geen gerichte acties om de stopzettingen van duale trajecten te doen dalen of het is ook niet als doelstelling vermeld bij acties.
- *Monitoring van schoolloopbanen:* instroom, doorstroom, uitstroom van duaal lerenden. Deze monitoring is voorzien (actie 1) maar moet een continue proces zijn.
- *Monitoring van en rapportering over werkplekieren*, waaronder Duaal Leren én stages. Zeker nodig gezien o.a. de recente beleidsbeslissing om werkplekieren breed in te vullen en de verplichte stages in te perken.
- *20-dagen regeling.* Twintig dagen om een leerwerkplek te vinden, met de mogelijkheid tot nog eens 20 extra dagen wordt soms als te kort ervaren. Dit kan meegenomen worden in de actie rond obstakels om in te stappen in duaal.
- *Rol van de RTC's.* Wordt wellicht meegenomen in de actie rond het uitklaren van rollen. De werking van de RTC's moet aanvullend zijn bij die van andere actoren.

2. Bespreking acties

De acties zijn gegroepeerd onder zeven thema's: duaal als leerweg, trajecten van leerlingen, erkenningen en overeenkomsten, federale wetgeving, afstemming vraag en aanbod, partnerschappen en samenwerking en imago.

Duaal Leren als leerweg

Dit thema omvat drie acties (1-3), nl. de screening van het onderwijsaanbod, onderzoek naar de wenselijkheid van het vastleggen van een minimum aantal uren in de dubbele finaliteit en nagaan of er bij de beroepskwalificaties meer focus gelegd kan worden op bepaalde contexten.

De SERV vindt het een logische zaak dat de **duale opleidingen meegenomen worden in de screening van het aanbod in het secundair onderwijs**, alsook het aanbod in de Aanlooffase. Ook een analyse van de doorstroomcijfers per aanbieder van duaal is relevant en een kwalitatieve analyse naar welke factoren in de aanpak van scholen en centra zorgen voor een vlotte doorstroom naar en aansluiting bij de arbeidsmarkt en/of hoger onderwijs. Uiteraard is een specifiek aanbod duaal in de dubbele finaliteit afhankelijk van de aanwezigheid van leerwerkplekken, net zoals dat in de arbeidsmarktfinaliteit het geval is.

Wat het **onderzoek naar een minimum aantal uren werkplekieren in de dubbele finaliteit** betreft kan geleerd worden van succesvolle duale systemen in het buitenland en stelt de SERV dat:

- de regelgeving vandaag al de mogelijkheid voorziet om met een stageovereenkomst alternerende opleiding (SOA) 10 uur (of zelfs 8u) per week te leren op de werkvloer; de SERV vraagt de bestaande duale opleidingen in de dubbele finaliteit verder uit te bouwen zodat deze meer leerlingen kunnen aantrekken en om daar van te leren om ook een goede keuze te maken over andere opleidingen in de dubbele finaliteit om duaal te gaan inrichten;

- er een zeer grote relevantie is voor werkplekleren in technische opleidingen maar dat niet alle opleidingen in de dubbele finaliteit geschikt zijn voor een duale invulling, daarvoor zijn andere vormen van werkplekleren dan aangewezen; er is nog heel veel marge voor de uitbouw van stages.

De **update van beroepskwalificaties en daarbij meer focus leggen op bepaalde contexten** gebeurt op dit moment reeds als globale actie in het kader van de vereenvoudiging van de matrix. De herwerking van beroepskwalificaties kan een omvangrijk werk zijn voor sectoren en de impact ervan is nog onduidelijk. Het is zinvol als het zorgt voor meer leerwerkplekken maar mag niet leiden tot meer versnippering of (nog) smaller opleiden. Een ernstige 'vertaling' van de BK's in het curriculum van technische en beroepsgerichte opleidingen blijft nodig.

Trajecten van leerlingen

Het thema 'trajecten van leerlingen' telt vijf acties (4-8), nl. een onderzoek naar de obstakels om in te stappen in Duaal Leren, een verruiming van het toepassingsgebied van de premie kwalificeren werkplekleren, onderzoek naar extra stimulansen voor sectorfondsen om in te zetten op de kwaliteit van begeleiding op de werkvloer en onderzoek naar een mogelijke aanpassing van de deelstudiebekrachtiging, ook in de Aanloophase.

De SERV vraagt dat er nu **snel een duidelijke oplijsting komt van toelatings- en overgangsvoorwaarden die een obstakel zouden zijn om in te stappen in duaal**. De voorbeelden in de probleemstelling zijn alvast te beknopt omschreven. Er is ook meer transparantie nodig over de pistes die er zijn om aan de obstakels tegemoet te komen.

Voor de leerlingen in de Aanloophase die arbeidsbereid en arbeidsrijp zijn en dus klaar zijn voor Duaal Leren moet alles in het werk worden gesteld zodat zij een leerwerkplek vinden om hun duale opleiding te kunnen aanvatten (afhankelijk van de opleiding al dan niet met een OAO). Zo vermijden we schoolse vertraging of ongekwalificeerde uitstroom. Deze leerlingen mogen niet de dupe zijn van externe factoren.. De garantie op de nodige ondersteuning voor het vinden van een leerwerkplek zou ingebed moeten zijn bij de instap in of de overstap naar Duaal Leren (het Oostenrijkse en Duitse systeem gaan met de Ausbildungsgarantie⁴ nog verder). Zonder een geschikte leerwerkplek om de opleiding te kunnen volgen, dalen de kansen op een onderwijskwalificering wat op zijn beurt kansen op de arbeidsmarkt hypothekeert. Uiteraard hangt dit ook samen met afstemming over programmatie die rekening houdt met de aanwezigheid van leerwerkplekken.

De SERV is voorstander van flexibele kwalificerende leerwegen, waarbij maximaal ingezet wordt op onderwijskwalificering en op beroepskwalificering.

⁴ <https://www.dgb.de/service/ratgeber/ausbildungsgarantie/> en [Ausbildungsgarantie in Österreich: Funktionsweise und Erfahrungen | Arbeitswelt-Portal](#)

Wat volgens de SERV ook als een drempel of obstakel wordt ervaren is het gebrek aan informatie. Leerlingen zoeken duidelijkheid en richtlijnen over Duaal Leren en studentenjobs, over de impact op het Groeipakket. Ondernemingen hebben deze informatie nodig maar ook de jongeren zelf.

De aanpassing van het toepassingsgebied van de premie kwalificerend werkplekleren en de leerlingenpremie⁵ is voor de SERV een goede maatregel die ook reeds werd goedgekeurd in het Vlaams Parlement. De SERV vindt het ook zinvol om het premiebedrag te evalueren en minstens aan te passen aan inflatie/indexatie.

Werken aan de **kwaliteit van begeleiding op de werkvloer is en blijft belangrijk⁶**. Alle duale leerlingen, in welke sector ze ook een opleiding volgen, moeten daar de vruchten kunnen van plukken. De SERV nam graag kennis van de evidentie waaruit zou blijken dat de begeleiding op de werkvloer vandaag onvoldoende is en waar precies verbetering mogelijk is. Op die manier kan gerichter gezocht worden naar wat extra stimulansen kunnen zijn voor de sectorale opleidingsfondsen. Ook scholen hebben hierin een signaalfunctie. Het komt voor dat voor de scholen de kwantiteit (i.p.v. kwaliteit) primeert nl. het hebben en behouden van leerwerkplekken met het oog op het afmaken van onderwijstrajecten.

De SERV is voorstander van **(deel)studiebekrachtiging, ook in de Aanloopfase** om ongekwalificeerde uitstroom tegen te gaan. Naast het uitreiken van deeltkwalificaties met civiel effect moet het de betrachting blijven om jongeren zo goed te begeleiden en onderwijzen dat zij de hoogste mogelijke beroepskwalificaties behalen en dat er met hen bv. ook een (duale) leerlijn voor na het secundair onderwijs wordt uitgetekend. Studiebekrachtigingen zijn ook bouwstenen voor levenslang leren.

Erkenningen en overeenkomsten

Dit thema bevat één actie (9) nl. een analyse van het decreet Alternerende Opleiding van 10 juni 2016 met als focus 1) de mogelijkheid om de erkenningsprocedure en -voorwaarden voor ondernemingen te herzien en 2) de wenselijkheid om overeenkomsten en de hieraan gekoppelde leervergoeding te herzien.

De SERV ziet geen link tussen **wijzigingen aan de definitie van de mentor of aan de leervergoedingen** enerzijds en administratieve vereenvoudiging anderzijds. Ze raken wel aan de

⁵ Ook leerlingen in het 7de jaar, om hun duale op die daar een beroepskwalificatie maar niet langer een onderwijskwalificatie kunnen halen, geven recht op een premie kwalificerend werkplekleren en hebben recht op een leerlingenpremie.

⁶ De SERV doet enkele suggesties voor het versterken van de werkplekcomponent: een aanbod rond bijscholing voor mentoren om de X-jaar; de tandem trajectbegeleiders en mentoren versterken vanuit sterker principe co-begeleiding en een minimumnorm voor aantal uren per leerling voor leerwerkplekbezoeken; meer opvolging van het opleidingsplan: opleidingsverstrekkers (vakleraren, trajectbegeleiders) en ondernemingen stemmen regelmatig af over de vooreringen en het verloop van het leerproces en leerlingen krijgen regelmatig kwaliteitsvolle feedback daarover.

essentie van een systeem van alternerend leren nl. de leervergoeding én een aanzienlijk deel leren op de werkvloer met een goede begeleiding.

De mentor, de mentoropleiding en het opleidingsplan zijn cruciaal voor de kwaliteit van duale opleidingen. Een voorwaardelijke erkenning houdt volgens de SERV risico's in zoals dat een duaal traject wordt opgestart met een onderneming die alsnog niet erkend wordt als duale leerwerkplek. Hoe dan ook is het voor de SERV belangrijk dat er tegen de start van het traject een erkende mentor is en dat de mentor een zekere mate van anciënniteit in het beroep heeft. De mentor moet ook degene zijn die de dagelijkse mentoring geeft aan de leerling. Daadwerkelijke mentoring dus en geen mentorschap louter op papier.

Het federaal 'sokkelstatuut' met de leervergoeding is een belangrijk kenmerk van alternerend leren dat bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van Duaal Leren voor leerlingen in Vlaanderen. De leervergoeding is reeds afgestemd op waar men zich bevindt in het duaal traject⁷. Het sokkelstatuut is het resultaat van onderhandelingen. Hieraan sleutelen is niet opportuun en zal niet bijdragen aan een boost voor duaal. Het kan alleszins niet zonder grondig en breed debat en roept o.a. deze vragen op:

- impliceert een graduele opbouw van de werkplekcomponent het 'individualiseren' van de overeenkomst en de leervergoeding en dus verschillende overeenkomsten en vergoedingen voor dezelfde werkplekcomponent op dezelfde leerwerkplek;
- wie bepaalt waar een leerling recht op heeft of voor in aanmerking komt; is dit op basis van een screening of bepaalt de werkgever de hoogte van de leervergoeding op basis van wat hij of zij bereid is te betalen;
- in welke mate zal sleutelen aan overeenkomsten en leervergoedingen de aantrekkelijkheid van duaal doen afnemen en zal de druk op de opbouw van sociale rechten zorgen voor problemen of ongewenste effecten waar die zich vandaag niet voordoen; de leervergoeding blijkt alleszins een reden waarom er door de SES-leerlingen wordt gekozen voor duaal⁸;
- is het aangewezen bij de analyse van het decreet Alternerend Leren de stage-overeenkomst binnen Duaal Leren te herbekijken met daarbij de optie voor het gradueel opbouwen van een leervergoeding ook onder 20u op de leerwerkplek?

Het kan ook interessant zijn om te kijken hoe in de landen met een sterke duale traditie de leervergoedingen gemoduleerd worden.

⁷ De leervergoedingen bedragen sinds februari 2025 612,50€, 675,90€ of 728,70€ afhankelijk van waar de leerling zich bevindt in het secundair onderwijs voor leerlingen die minstens 20u per week opgeleid worden op de werkvloer met een OAO⁷. Leerlingen met een SOAO, die minder dan 20u leren op de werkvloer, ontvangen geen leervergoeding.

⁸ Zie onderzoek over het belang van de leervergoeding <https://feb.kuleuven.be/drc/LEER/map-webinar-duaal-leren-2022/bevindingen-duaal-leren>

Federale wetgeving - oplossingen op Vlaamse maat

Onder het thema federale wetgeving vallen twee acties (10-11): contact opnemen met federale ministers en overheidsdiensten i.v.m. federale regelgeving en onderzoeken of sectorfondsen een grotere rol kunnen opnemen in het informeren van kmo's en eenmanszaken over federale regelgeving.

Voor de SERV is een daadkrachtige aanpak nodig wat **overleg met het federale niveau** betreft om tot gedragen aanpassingen te komen.

- Om te vermijden dat eenmanszaken omwille van de welzijnswetgeving geen leerwerkplekken meer kunnen aanbieden in Duaal Leren (en bij uitbreiding in eender welke werkplekleervorm), is een laagdrempelig, pragmatisch en haalbaar alternatief voor de verplichte aansluiting bij een externe preventiedienst en de conformiteit van de welzijnswet aangewezen.
- Waar het bij de verzekering gaat over de splitsing tussen de werk- en de schoolcomponent is het vooral cruciaal dat leerlingen goed verzekerd zijn en is het aangewezen er toe te komen dat actoren verantwoordelijk zijn voor waar ze impact op hebben; waar het gaat over meerdere leerwerkplekken moet duidelijk zijn door welke verzekering verplaatsingen tussen leerwerkplekken worden gedekt. Hoe dan ook is de bereikbaarheid van leerwerkplekken een belangrijk punt en een uniforme regeling voor woon-werkverkeer (bv. via de sectorale partnerschappen) aangewezen.

De actie richting de sectorale opleidingsfondsen is eerder onduidelijk; zij **informeren vandaag al ondernemingen over federale wetgeving**. Naast de sectorale opleidingsfondsen zijn er ook sectorfederaties en interprofessionele sociale partners die informatie en ondersteuning bieden aan ondernemingen en eenmanszaken over federale wetgeving m.b.t. Duaal Leren.

Afstemming opleidingsaanbod en vraag vanuit de regionale arbeidsmarkt

Dit thema omvat drie acties (12-14) nl. onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een duaal structuuronderdeel, onderzoeken hoe de verschillende partnerschappen hun werking inzetten op het informeren van scholen en het uitbouwen van een netwerk van ondernemingen en in de communicatiestrategie aandacht hebben voor het gericht informeren van scholen en ondernemingen.

De SERV heeft er in zijn adviezen over programmatie steeds op aangedrongen dat er bij de programmatie rekening gehouden wordt met de **haalbaarheid en de vraag naar duale en niet-duale structuuronderdelen** vanuit een aantrekkelijk regionaal aanbod voor leerlingen en de aanwezigheid van geïnteresseerde en erkende ondernemingen om leerwerkplekken aan te bieden. Ook cijfers over het verloop van duale schoolloopbanen en de mate van terugkeer naar de niet-duale variant bv. vanuit de Aanloopfase of door vroegtijdige beëindiging van de overeenkomst altemerende opleiding geven inzicht in de vraag naar de niet-duale variant.

Voor de SERV is het evident dat **scholen geïnformeerd worden over gewenst aanbod i.f.v. opportuniteiten op de regionale arbeidsmarkt en dat er een netwerk wordt uitgebouwd van**

ondernemingen i.f.v. toekomstig aanbod. Dat wordt ook al gedaan door de sectorale opleidingsfondsen in het kader van het addenda bij de sectorconvenant, zij en de sectorale partnerschappen zijn hierin belangrijke intermediairs. Er moet wel rekening gehouden worden met kleinere sectoren met een qua schaal beperkt sectoraal opleidingsfonds en met regio's waar (nog) geen duaal opleidingsaanbod is. Ook de scholen hebben een actieve rol te spelen in het uitbouwen van een netwerk van ondernemingen door hun contacten met stagebedrijven of via andere vormen van samenwerking met ondernemingen.

Voor de SERV blijft het nodig om de discussie over het aantal en de spreiding van leerwerkplekken te objectiveren met cijfers zodat duidelijker is waar precies tekorten zitten aan de zijde van ondernemingen en aan de zijde van het opleidingsaanbod. Daarbij mag het breder plaatje niet uit het oog verloren worden dat matchingproblemen zich overal op de arbeidsmarkt voordoen en dat de arbeidsmarktkrapte begeleiding van leerlingen bemoeilijkt.

Partnerschappen en samenwerking op basis van afstemming en duidelijke rol- en taakverdeling

Dit thema omvat vier acties (15-18): helder communiceren over de doelgroep en finaliteit van duaal met een herbevestiging van de rol en dienstverlening van stakeholders, onderzoek naar de mogelijke rollen van de sectorale partnerschappen en de sectorfondsen, delen van goede praktijken en succesvolle acties van sectorfondsen voor een sterk duaal systeem en onderzoek naar de afstemming tussen stelsels met de gewestelijke diensten en het Franstalige duale 'Alternance'.

Consequent⁹ **communiceren over de doelgroep, het doel en de rol van stakeholders** is voor de SERV inderdaad belangrijk. Daartoe moeten uiteraard eerst het doel, de doelgroep en de rol van de stakeholders verduidelijkt zijn.

Ook voor de SERV zijn de **sectorale partnerschappen een sterkte van het Duaal Leren waar verder op ingezet moet worden. Het staat ook buiten kijf dat de sectorale opleidingsfondsen een cruciale schakel** zijn. De SERV volgt op hoe de extra verwachtingen t.a.v. de sectorale opleidingsfondsen zich kunnen verhouden tot meer resultaatsfinanciering in het kader van de nieuwe generatie sectorconvenants.

Het **belichten en delen van goede praktijken** van sectorale opleidingsfondsen via de sectorale partnerschappen en/of via een actie in het kader van de sectorconvenant is altijd een goede optie. Deze actie focust echter opnieuw op één van de werkpartners en niet op de vele inspirerende praktijken en succesvolle acties van scholen en andere actoren die kunnen passen in een inspirerende storytelling.

Afstemming met de gewestelijke diensten en het Franstalige duale 'Alternance' is voor de SERV een goede actie, waarbij ook de Vlaamse interprofessionele en sectorale sociale partners betrokken dienen te worden. Een gezamenlijk signaal naar het federaal niveau is ook mogelijk.

⁹ Cfr. recente communicatie door het beleid dat Duaal Leren zich vooral richt op jongeren die schoolmoe zijn.

BANSPA, de Brusselse Adviesraad van Nederlandstalige Sociale Partners en Bassin EFE dat als opdracht heeft het aanbod van beroepsopleidingen en kwalificerende opleidingen beter op elkaar af te stemmen, brengen begin november 2025 een uitgebreid advies uit over Duaal Leren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het thema partnerschappen en samenwerking is een goede plaats om te verwijzen naar de grote rol die de sectorale opleidingsfondsen krijgen in het actieplan. (Deze rol wordt geconcretiseerd via sectorconvenants.) Op vandaag is de ondersteuning van Duaal Leren al een structurele en intense opdracht voor de sectorale opleidingsfondsen. Extra inspanningen vragen een structurele waardering i.p.v. een ad hoc addendum in het kader van de 10de generatie sectorconvenants.

Imago bijstellen en versterken

Dit thema bevat drie acties (18(bis), 18/1 en 18/2) nl. een gezamenlijke communicatiestrategie van onderwijs en werk, een herbevestiging van de positie van Duaal Leren t.a.v. andere vormen van werkplekleren en het in kaart brengen van de stakeholders en ieders rol.

Een **gezamenlijke communicatiestrategie** die de meerwaarde van Duaal Leren uitdraagt is een goede actie die Duaal Leren alvast een grotere bekendheid kan bezorgen. Het bijstellen en versterken van een imago hangt uiteraard van veel meer af dan communicatie, zoals de SERV al vermeldde bij andere acties. Bij het **in kaart brengen en actualiseren van ieders rol** mogen zeker ook de mentoren en de trajectbegeleiders niet vergeten worden. Het is voor de SERV niet duidelijk wat er bedoeld wordt met **onderzoek naar een mogelijke rationalisering van structuren en overlegorganen** binnen een actie rond imago en communicatie.

3. Groeifase als alternatief traject

Het is zeer positief dat er een opening is voor een alternatief traject voor Duaal Leren (en de Aanloopfase). De SERV vroeg daar eerder al naar met zijn advies over een beroepskwalificerende leerweg. Alternatieven met een sterke welzijnscomponent zijn ook mogelijk. De opdracht en het doel is dat elke jongere zijn of haar plaats heeft in het Vlaamse onderwijs. Voor een groep leerlingen is dat niet in Duaal Leren.

De samenvatting van het actieplan in de Mededeling aan de Vlaamse Regering stelt dat met het actieplan de Vlaamse Regering Duaal Leren wil herpositioneren als een krachtige leerweg die aantrekkelijk is voor sterke leerlingen.

Voor de SERV is Duaal Leren er voor leerlingen die klaar zijn om te leren en te participeren op een leerwerkplek. Voor leerlingen die niet klaar zijn voor duaal, geen voltijds engagement willen of kunnen aangaan en ook niet terug willen naar de niet-duale variant moet er een alternatief zijn. Het is inderdaad nodig dat de groeifase is geïntegreerd in een coherent en duurzaam kader

voor flexibele leerwegen en alternatieve kwalificerende trajecten. Dat kader ontbreekt nog volgens de SERV, of is te weinig gekend.

Met een alternatief voor Duaal Leren kan volgens de SERV het recht op deeltijds leren opnieuw gestalte krijgen (met daarbij een streven naar voltijds engagement). Er zijn al verkenningen en studies en rapporten beschikbaar. De veldverkenning moet niet van nul vertrekken. Enkele overwegingen van de SERV:

- Wie wordt betrokken bij de veldverkenning? Naast scholen, centra en leerlingen moeten ook andere actoren betrokken worden (bv. de Regionale Overlegfora, ROF's). Wat zijn volgens hen de parameters voor een succesvolle groeifase?
- Het is goed om te vertrekken van de knelpunten die scholen ervaren én hoe ze ze aanpakken. Ook de leerlingen zelf moeten gehoord worden.
- Hoe zullen de Aanloophase, Groeifase en Duaal Leren zich verhouden tot elkaar? Het VPDL moet op korte termijn beter zicht krijgen op en meer bevoegdheid hebben over de Aanloophase. Deze doelgroep en het traject wordt nergens vastgepakt, terwijl het aantal leerlingen even hoog is als in duaal.
- De Groeifase moet een invulling krijgen vanuit het gegeven leerrecht en het is belangrijk dat er een link blijft met duaal (en de Aanloophase). Het mag geen parkeerplek zijn maar een springplank naar verdere kwalificatie en de (begeleide) start op de arbeidsmarkt.
- Aanbod op maat via flexibele trajecten en intensieve begeleiding is belangrijk, maar er moet ook aandacht zijn voor de complexiteit bij te veel mogelijkheden of versnippering. Wie bepaalt op basis van welke criteria de verdere toeleiding van de jongeren naar welk traject? De lerende moet steeds centraal staan bij de toeleiding en niet het traject.
- De SERV vraagt een minutieuze monitoring van de arbeidsmarktintrede van jongeren na de Aanloophase, na Duaal Leren en in de toekomst na de Groeifase. Hoe snel en waar gaan jongeren aan de slag na een alternerende opleiding, hoe vaak is dat op de leerwerkplek zelf, hoe lang duurt het zoeken naar werk bij duale en niet-duale leerlingen in een zelfde opleiding in de arbeidsmarktfinaliteit?